

Győri Ágoston

PbD hallgató

Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

AZ EUB C-149/15. SZ. ÍTÉLETÉNEK UTÓHATÁSAI A FOGYASZTÓKAT
MEGTÉVESZTŐ ONLINE PIACTEREK FELELŐSSÉGÉRE

Debreceni Jogi Műhely, 2025. évi (XXII. évfolyam) 1-2. szám (2025. szeptember 12.)

DOI 10.24169/DJM/2025/1-2/3

Absztrakt: Az Európai Unió Bírósága a C-149/15. számú, Sabrina Wathelet kontra Garage Bietheres & Fils SPRL. ügyben hozott ítéletével komoly szemléletváltást hozott a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződések megkötését megkönnyítő közvetítők polgári jogi felelősségével kapcsolatban. A felelősségáttörés egyik esete figyelhető meg az ítéletben, ugyanis az EUB kimondta, hogy bizonyos körülmények között a fogyasztó eladó és a fogyasztó vásárló közt létrejött adásvételi szerződés esetén eladónak minősülhet egy harmadik személy, az ügylet létrejöttét elősegítő vállalkozás. Az Európai Unió közelmúltbéli fogyasztóvédelmi jogalkotása arra enged következtetni, hogy fenti ítéletben kifejtett elvi tételek alapot teremtettek a korábban zabolátlanul működő, a fogyasztókkal szemben csalárd módon eljáró online piacterek polgári jogi felelősségre vonásának.

A tanulmányban először röviden ismertetem az ítélet lényeges elemeit, majd megvizsgálom, hogy az Európai Unió digitális szolgáltatásokról szóló rendelete (a továbbiakban: DSA), valamint 2024-es termékfelelősségi irányelve miként szabályozza az úgynevezett online piactereket üzemeltető szolgáltatók felelősségét.

Kulcsszavak: digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály, fogyasztó, termékfelelősség, online platform

The Aftermath of the C-149/15 ECJ Judgment on the Liability of Online Marketplaces Misleading Consumers

Abstract: The Court of Justice of the European Union (CJEU), in its judgment in case C-149/15, *Sabrina Wathelet v. Garage Bietheres & Fils SPRL*, introduced a significant shift in the approach to the civil liability of intermediaries who facilitate the conclusion of contracts between consumers and businesses. The CJEU ruled that, under certain circumstances, a third party facilitating the transaction may be considered the seller in a sales contract between a consumer-seller and a consumer-buyer. Recent consumer protection legislation in the European Union suggests that the principles established in the judgment have laid the groundwork for holding online marketplaces, which have previously operated unchecked and engaged in fraudulent practices against consumers, civilly liable.

This paper first briefly outlines the key elements of the judgment and then examines how the European Union's Digital Services Act (hereinafter: DSA) and the new Product Liability Directive regulate the liability of service providers operating online marketplaces.

Keywords: Digital Services Act, consumer, product liability, online platform

Die Folgen des EuGH-Urteils in der Rechtssache C-149/15 zur Haftung von Online-Marktplätzen bei Irreführung von Verbrauchern

Abstrakt: Der Gerichtshof der Europäischen Union (EuGH) hat mit seinem Urteil in der Rechtssache C-149/15, *Sabrina Wathelet gegen Garage Bietheres & Fils SPRL*, einen bedeutenden Wandel in der Herangehensweise an die zivilrechtliche Haftung von Vermittlern eingeleitet, die den Abschluss von Verträgen zwischen Verbrauchern und Unternehmen erleichtern. Der EuGH entschied, dass unter bestimmten Umständen ein Dritter, der das Geschäft vermittelt, als Verkäufer in einem Kaufvertrag zwischen einem verbrauchenden Verkäufer und einem verbrauchenden Käufer angesehen werden kann. Die jüngste Verbraucherschutzgesetzgebung in der Europäischen Union deutet darauf hin, dass die im Urteil festgelegten Grundsätze den Weg für die zivilrechtliche Haftung von Online-Marktplätzen geebnet haben, die zuvor unkontrolliert agierten und betrügerische Praktiken gegenüber Verbrauchern anwandten.

Diese Arbeit gibt zunächst einen kurzen Überblick über die wichtigsten Elemente des Urteils und untersucht anschließend, wie das Gesetz über digitale Dienste der Europäischen Union (im Folgenden: DSA) und die neue Produkthaftungsrichtlinie die Haftung von Dienstleistern regeln, die Online-Marktplätze betreiben.

Schlagworte: Gesetz über digitale Dienste, Verbraucher, Produkthaftung, Online-Plattform

1. Az Európai Unió Bíróságának C-149/15. számú ítélete

1.1. Az ítélet alapjául szolgáló tényállás

Wathelet asszony fogyasztóként egy személygépjárművet vásárolt a Bietheres nevezetű cégtől, a vásárláskor azonban nem kapott sem nyugtát, sem fizetési bizonylatot, sem számlát. A vásárlást követően a vevő néhány hónap múlva műszaki hibát tapasztalt a járműben, így visszavitte a Bietheres-hez. Ez utóbbi a hibát kijavította, majd egy 2.000 € összegű számlát állított ki a vevő részére a javítás ellenértékeként (C-149/15. sz. ítélet 10-13).

Wathelet asszony a számla kifizetését megtagadta, abból az okból, hogy álláspontja szerint a javítási költségeket az eladó Bietheres-nek kell viselnie. Ekkor közölték vele, hogy a gépjármű eladója nem a Bietheres, hanem egy magánszemély volt, akinek a nevében és javára a Bietheres, közvetítőként eljárva értékesítette azt (C-149/15. sz. ítélet 13-14).

Önkéntes teljesítés hiányában a Bietheres perben peresítette a Wathelet asszonnyal szembeni számlakövetelését, aki viszonkeresetében a szerződés megszüntetésének megállapítását, valamint a vételár visszafizetését kérte, továbbá kártérítést követelt. Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott, a viszonkeresetet pedig elutasította (C-149/15. sz. ítélet 17-19).

Az alperesi fellebbezést követően a másodfokon eljáró bíróság megállapítása szerint *„komoly, pontos és egybehangzó vélelem szól amellett, hogy S. Wathelet-t az adásvételi szerződés megkötésekor nem tájékoztatták arról a tényről, hogy magánszemélyek közötti adásvételre került sor.”* (C-149/15. sz. ítélet 22).

A másodfokú bíróság az eljárást felfüggesztette és azzal a kérdéssel fordult az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) felé, hogy 1999/44 EK irányelv (a továbbiakban: 1999-es fogyasztói adásvételi irányelv) szerinti eladó fogalma kiterjed-e arra „*a szakmai tevékenységén belül eljáró személyre is, aki egy nem szakmai tevékenységén belül eljáró eladó érdekében közvetítőként lép fel, függetlenül attól, hogy közreműködésért díjazásban részesül-e, vagy sem, és attól is, hogy előzetesen tájékoztatta-e a lehetséges vevőt arról, hogy az eladó magánszemély*” (C-149/15. sz. ítélet 22).

1.2. Az EUB előzetes megállapításai és ítélete

Az EUB mindenekelőtt megállapította, hogy a Bietheres eladóként lépett fel egy fogyasztási cikk értékesítése során, a magánszemély eladó nevében és javára eljárva. Jelen ügyben azt kell tehát megvizsgálni, hogy ilyen körülmények között a vevő részesülhet-e fogyasztóvédelemben, azaz a közvetítő minősülhet-e eladónak (C-149/15. sz. ítélet 26-27).

Az 1999-es fogyasztói adásvételi irányelv fogalomrendszere szerint eladó „*minden olyan természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely szerződés alapján gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében fogyasztási cikkeket értékesít*” (1999/44 EK irányelv 1. cikk (2) bekezdés c) pont).

A EUB leszögezte, hogy ugyan a fogalom nem utal a közvetítő fogalmára, azonban ez nem zárja ki azt, hogy az eladó fogalmát úgy is lehet értelmezni, hogy az magában foglal egy olyan személyt, aki ugyan egy magánszemély nevében és javára jár el, azonban a fogyasztót megtévesztve úgy jelenik meg felé, mint aki saját tulajdonában álló fogyasztási cikket értékesít eladói minőségben (C-149/15. sz. ítélet 34).

Ezen gondolatmenet az eladói fogalom teleologikus értelmezésén alapul, tekintettel az 1999-es fogyasztói adásvételi irányelv célkitűzésére, vagyis a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítására (C-149/15. sz. ítélet 36).

Mindezekre tekintettel az EUB úgy határozott, hogy az 1999/44 EK irányelv szerinti „eladónak” a fogalmát „*úgy kell értelmezni, hogy az egy magánszemély nevében és javára közvetítőként eljáró olyan eladóra vagy szolgáltatóra is vonatkozik, aki nem tájékoztatta megfelelően a fogyasztót-vásárlót arról a tényről, hogy az értékesített fogyasztási cikk tulajdonosa magánszemély*” (C-149/15. sz. ítélet 46).

Az EUB szerint a nemzeti bíróságok dolga eldönteni, hogy egy közvetítő eladónak minősíthető-e, mely döntéshozatalkor ugyan az eset összes körülményét figyelembe kell venni, de az EUB meghatározott néhány tényezőt, melyekre figyelemmel lehet lenni a minősítéskor: a) a közvetítő részvételének szintje és erő kifejtésének intenzitása az értékesítésben, b) azon körülmények, amelyek között a fogyasztási cikket a fogyasztónak bemutatták, valamint c) a fogyasztó magatartása (C-149/15. sz. ítélet 44 és 46).

1.3. Az ítéletet megalapozó érvelés

Az EUB abból a feltevésből indult ki, hogy az adásvételi jogviszony keretében az eladó kötelezettsége nem merül ki a dolog tulajdonjogának átruházásában, hanem köteles utána az esetleges hibás teljesítés miatt a kellékszavatosság szabályai szerint helytállni. A kellékszavatossági jogok érvényesítéséhez tehát feltétlenül szükséges, hogy a vevő tisztában legyen az eladó személyével, illetve azzal, hogy az eladó magánszemélynek, vagy vállalkozásnak minősül. Ellenkező esetben nem tudná kivel szemben léphet fel, illetve azt sem, hogy egyáltalán a fogyasztói adásvételi (és egyéb fogyasztóvédelmi) jogszabályok alkalmazandók-e az adott jogviszonyban. A közvetítő megtévesztő magatartása tehát megfosztja a fogyasztót a fogyasztói adásvételi irányelv által biztosított jogoktól, hiszen a fogyasztóvédelem csak akkor érvényesülhet hatékonyan, ha a fogyasztónak tudomása van arról, hogy szerződő partnere magánszemélynek minősül-e, vagy sem (C-149/15. sz. ítélet 37-39).

A fentiek alapján az EUB kimondta az alábbi, a jövőbeni felelősséget alapvetően meghatározó elvi tételt: „*Ily módon az alapügyben szereplők között hasonló körülmények között, amikor is a fogyasztó könnyen tévedésbe ejthető, figyelemmel az eladás lebonyolításának módjára, a fogyasztónak magasabb szintű védelmet kell biztosítani. Következésképpen az eladónak az 1999/44 irányelv értelmében vett felelősségét ki kell terjesztetni a közvetítőre, akinek a fogyasztó tekintetében történő fellépése azzal a kockázattal jár, hogy összezavarja a fogyasztót, és azt a képzetet keltheti benne, hogy a fogyasztási cikket tulajdonosának minőségével bír.*” (C-149/15. sz. ítélet 41).

Az EUB hozzátette, hogy amennyiben ezzel ellentétes döntésre jutott volna a közvetítő megítélésével kapcsolatban, úgy a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása, mint az Európai Unió működéséről szóló szerződésben (a továbbiakban: EUMSZ) deklarált általános célkitűzés sérülne (C-149/15. sz. ítélet 42., EUMSZ 169. cikk).

2. Az online piacterek, mint közvetítők kontraktuális felelőssége a Wathelet ítélet után

Az online piacterek felelősségét az Omnibus irányelvⁱⁱ vezette be külön az európai fogyasztóvédelmi jogba. Ez – a fogyasztói jogokról szóló irányelvbeⁱⁱⁱ ágyazva – úgy határozza meg az online piacot, hogy az egy olyan szolgáltatás, amely a kereskedő által vagy a kereskedő nevében működtetett szoftvert alkalmaz, és amelynek révén a fogyasztók távollevők közötti szerződést köthetnek más kereskedőkkel vagy fogyasztókkal.

Az online piactér (pl. Amazon, eBay, Alza) tehát egy olyan virtuális tér, ahol a kereslet és a kínálat találkozik egymással, a piac szolgáltatója nem részese az adásvételi (vagy más) szerződésnek, ő csak a felületet biztosítja. Nem nehéz belátni, hogy az online világ melegágya lehet az olyan megtévesztő magatartásnak, mint amit a Bithers tanúsított Wathelet asszonnyal szemben.

Az előző fejezetben részletezett döntés megszületését követően nem sokkal az 1999/44 EK irányelvet hatályon kívül helyezte az Európai Parlament és Tanács 2019/771 irányelve^{iv} (a továbbiakban: 2019-es fogyasztói adásvételi irányelv).

A 2019-es fogyasztói adásvételi irányelv úgy határozza meg az eladó fogalmát, hogy az egy kereskedelmi, üzleti, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében eljáró természetes, vagy jogi személy, ideértve az előbbi nevében, vagy javára eljáró személyt is. Nincs tehát nyoma a Wathelet ítéletnek, mely szerint a közvetítői felelősséget nem az alapozza meg, hogy kinek a nevében jár el a közvetítő, hanem az, hogy megtévesztő módon jár-e el (Sørensen, 2023, p. 5). Félreérthető az 2019-es fogyasztói adásvételi irányelv 23. preambulumbekzdése, mely szerint az online platformszolgáltatók akkor minősülhetnek eladónak, ha a fogyasztó közvetlen szerződő partnereiként járnak el az adásvétel során. Ebből nehezen kiolvasható, hogy a platformnak az adásvételi szerződésben kell a fogyasztó szerződéses partnerének lennie (azaz ő a termék valódi eladója), vagy elég, ha a platformra történő regisztráció során létrejött felhasználói szerződéssel válik a platformszolgáltató a fogyasztó közvetlen szerződő partnerévé.

A Wathelet ítélet *ratio decidendi*jét – azaz a közvetítő által megtévesztett fogyasztó kiemelt védelmét (Dodsworth, 2017, p. 214) – tehát nem közvetlenül a szerződési jogban, hanem az úgynevezett platformjogban kell keresnünk. 2024-ben az online közvetítő platformok működésének minimális kereteket biztosító e-kereskedelmi irányelvnek^v a felelősségre vonatkozó rendelkezéseit a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet^{vi} (a továbbiakban: DSA) szabályai váltották fel.

Az e-kereskedelmi irányelv *safe harbour* (biztonságos kikötőt) biztosított az online közvetítőknél, mely szerint azok nem feleltek a felhasználók által felületükön közzétett tartalmak jogellenességéért hacsak nem tudtak arról, hogy a tartalom jogellenes vagy jogsértő, vagy amint a jogellenességről tudomást szereztek azonnal el nem távolították azt, vagy nem blokkolták az ahhoz való hozzáférést (European Parliamentary Research Service: *Reform of the EU liability regime for online intermediaries*, Brussels 2020).

A DSA továbbra is fenntartja ugyanezen feltételes mentesülést egy, témánk szempontjából nagyon lényeges kivétellel (Busch – Mak, 2021, p. 5). A fenti mentesség nem vonatkozik az online piacteret szolgáltató online platformok fogyasztóvédelmi jogszabályok szerinti felelősségére, ha a szolgáltató úgy teszi elérhetővé az adott ügyletet, hogy az átlagfogyasztó azt hiheti, hogy a platformszolgáltató maga szolgáltatja az ügylet tárgyát képező terméket (vagy szolgáltatást), vagy az ő ellenőrzése alatt álló személy biztosítja ezeket (DSA 6. cikk (1) és (3) bekezdés).

A DSA nem használja az online piac fogalmát, ehelyett olyan platformokra hivatkozik, melyek lehetővé teszik a fogyasztók számára, hogy távollevők között kötött szerződéseket hozzanak létre a kereskedőkkel. Az eltérés a fogyasztói jogokról szóló irányelv szerinti fogalomtól abban ragadható meg, hogy míg előbbi magában foglalja azokat a szolgáltatókat is, amelyek felületén fogyasztók más fogyasztókkal (is) köthetnek szerződést (C2C jogviszony), addig a DSA „online piacterekre” vonatkozó szabályai csak a vállalkozások és fogyasztók közti jogviszonyokat (B2C) lehetővé tevő szolgáltatókra terjednek ki.

Ez a „fogyasztóvédelmi felelősség” azt jelentheti, hogy a csalárd módon eljáró online piac szolgáltatója a viselt felelősség tekintetében a felületén megkötött fogyasztói szerződésében a vállalkozás helyébe lép és annak kötelezettségeit örököli, ugyanúgy, ahogyan azt a Wathelet ítéletben láthattuk (Stiković, 2024, p. 11). Fontos azonban itt megjegyezni, hogy sajnos a DSA nem mondja ki a

tárhelyszolgáltatók pozitív felelősségét a rajtuk közzétett tartalmakért. Negatív megközelítést alkalmazva csupán azt szabályozza, hogy milyen esetekben mentesülnek a felelősség alól (DSA 17. preambulumbekezdés). A pozitív felelősség megállapítását az uniós, illetve a nemzeti jogra hagyja. Erre tekintettel továbbra is a tagállami és uniós adásvételi jognak kell alapot teremtenie a megtevesztően eljáró online piac „eladói” minőségének megállapítására.

Az online közvetítők pozitív felelősségének megállapítását szorgalmazta még jóval a DSA előtt az Európai Jogi Intézet (ELI) online platformokra alkotott szabályjavaslatában. Az ELI javaslat értelmében amennyiben a közvetítő platform üzemeltetője nem tájékoztatja jól láthatóan az adásvételi szerződés megkötését megelőzően a fogyasztót arról, hogy a megkötésre kerülő szerződés eladója nem ő, hanem egy harmadik személy lesz, úgy a fogyasztó az adásvételi szerződésből eredő valamennyi jogát az eladó mellett a platformszolgáltatóval szemben is érvényesítheti^{vii} (ELI Model Rules on Online Platforms, 2019, 13. és 19. cikk).

A DSA-ban deklarált pozitív felelősség hiányában a jogbiztonság érdekében érdemes lenne módosítani a 2019-es fogyasztói adásvételi irányelvet akként, hogy abban konkrétan szerepeljen az, hogy amennyiben a DSA 6. cikk (3) bekezdésben foglalt feltételek teljesülnek, úgy az online platform szolgáltatója is eladónak minősül.

Nagy hiányossága továbbá a DSA szabályozásának, hogy nem rögzíti, hogy kit kell átlagos fogyasztónak tekinteni, holott ez az online piac felelősségének kulcskérdése. A jogalkotónak meg kellett volna alkotnia egy új, a DSA-vonatkozásában irányadó átlagfogyasztó fogalmat, vagy utalószabállyal a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló 2005/29/EK irányelvre^{viii} (a továbbiakban: UCP irányelv) kellett volna mutatnia. Jelen körülmények között álláspontom az, hogy a jogalkalmazók alapvetően az UCP irányelv szerinti fogalomból (Hajmási, 2017; Boros, 2023), valamint az annak értelmezésével kapcsolatban kialakult joggyakorlatból fognak kiindulni annak megállapításánál, hogy kit tekintenek átlagfogyasztónak.

3. Az online piacterek termékfelelőssége

A termékfelelősség - a kötelelem zárt (relatív) struktúráját áttörő - objektív alapú deliktuális felelősségi alakzat (Lábady, 1994, p. 120), mely hagyományosan a termék gyártóját terheli az általa előállított termék általa okozott személyi sérülésekért és károkért.

Az Európai Unió tagállamainak egységes termékfelelősségi szabályozása jelenleg a 85/374/EGK irányelven alapul (a továbbiakban: 1985-ös termékfelelősségi irányelv). A termékfelelősségi irányelv fölött jócskán eljárt az idő, így az Európai Bizottság 2018-ban kijelentette, hogy az 1985-ben megalkotott, korunk modern termékei szempontjából már elavultnak mondható fogalmakat felül kell vizsgálni, és az irányelvet – 1999 után ismételten – módosítani kell (COM(2018) 246, illetve FRANK, 2022, pp. 21-27). Módosítás helyett azonban 2022-ben egy teljesen új termékfelelősségi irányelv elfogadására tett javaslatot a Bizottság (Veldt, 2023, pp. 24-31), melyet a társjogalkotók 2024. októberében el is fogadtak, 2024. decemberében pedig az Európai Unió Hivatalos Lapjában meg is jelent az új jogi instrumentum, a 2024/2853 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: 2024-es termékfelelősségi irányelv)^{ix}.

Az 1985-ös termékfelelősségi irányelv szerint a termékkárért annak gyártója felel (1985-ös termékfelelősségi irányelv 1. cikk), azaz a termék előállítója, valamint az a személy, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével (1985-ös termékfelelősségi irányelv 3. cikk (1) bekezdés). Importtermék esetén az importőrt is gyártónak kell tekinteni (1985-ös termékfelelősségi irányelv 3. cikk (2) bekezdés). Amennyiben a termék gyártója (vagy importőre) nem állapítható meg, úgy a termék minden egyes forgalmazóját gyártónak kell tekinteni, egészen addig, amíg a forgalmazó a gyártót vagy azt a forgalmazót, akitől a terméket beszerezte, a károsultnak meg nem nevezi (1985-ös termékfelelősségi irányelv 3. cikk (3) bekezdés).

Mind az 1985-ös, mind a 2024-es termékfelelősségi irányelv maximumharmonizációs irányelv (Menyhárd, 2010, p. 22), azaz a tagállamok nem térhetnek el az abban foglalt szabályoktól az átültetés során (erről lásd bővebben: a ECLI:EU:C: 2002:252: C-52/00. sz., a ECLI:EU:C:2002:254: C-154/00 sz., valamint a ECLI:EU:C:2002:255:C-183/00 sz. ítéleteket), így nem terjeszthetik ki a felelősséget az irányelvben nem szereplő jogalanyokra. Erre tekintettel egy

online piac szolgáltatója csak akkor válhat a termékfelelősség alanyává, ha a fentiek szerint „gyártónak” minősül (Ulfbeck – Verbruggen, 2022, pp. 14-17). Erre azonban igencsak kicsi az esély, hiszen – mint említettük – az online piacok alapvetően nem vesznek részt a termékek értékesítési láncában, azaz nem állítják elő, importálják, vagy forgalmazzák a terméket.

A 2024-es termékfelelősségi irányelv a meglévő szabályokat sok esetben pontosítja, kiegészíti, egyes helyeken teljesen mértékben újra gondolja. Például a termék fogalmával kapcsolatban egyértelművé teszi, hogy a szoftverek is terméknek minősülnek, a termékhibával kapcsolatban pedig vélelmet állít fel, mely szerint gazdasági szereplőt terhelő ellenkező bizonyításig a termékbiztonsági szabályoknak meg nem felelő termékeket termékfelelősségi szempontból is hibásnak kell tekinteni. A legnagyobb volumenű újítás talán a bizonyításra vonatkozó szabályokban érhető nyomon (Frank, 2023, pp. 139-148), hiszen a gyengébb félnek tekintett fogyasztó károsult védelme érdekében lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy bizonyos körülmények fennállása esetén a termék hibáját, vagy a hiba és a kár közötti okozati összefüggést (esetleg mindkettőt) vélelmezzék.

Jelen cikkben területi okokból a 2024-es termékfelelősségi irányelv szabályait nem ismertetjük, csupán a hibás termék által okozott károkért felelősségre vonható személyek körében bekövetkező változásokra térünk ki.

Az 1985-ös irányelv egyedül a termék gyártóját nevezi meg, mint termékkárért felelős személy, a többi entitást (az importőrt és a forgalmazót) pedig analógia útján gyártóvá minősíti. Az uniós jogalkotó szakított ezzel a jogtechnikai megoldással, a 2024-es termékfelelősségi irányelv nem a gyártó, hanem a gazdasági szereplő felelősségéről szól.

A 2024-es termékfelelősségi irányelv – az 1985-ös termékfelelősségi irányelvhez hasonlóan – lépcsőzetesen építi fel gazdasági szereplők felelősségi rendszerét. Mindenekelőtt a hibás termék, illetve a hibás alkotórész gyártója viseli a felelősséget, EU-n kívülről érkező termék esetén őket követi egy sorban az importőr és a gyártó meghatalmazott képviselője,^x ezek hiányában a gyártó logisztikai szolgáltatója.^{xi}

Ezt követően gyakorlatilag a korábbi szabályozást megismételve a 2024-es termékfelelősségi irányelv akként rendelkezik, hogy amennyiben a fenti gazdasági szereplők egyike sem azonosítható, úgy a termék valamennyi forgalmazója

felelősséggel tartozik, feltéve, hogy a károsult felhívása ellenére egy hónapon belül nem azonosít a korábban említett, EU-ban honos gazdasági szereplők közül egyet, vagy nem azonosítja azt a forgalmazót, akitől ő a terméket vásárolta.

A forgalmazó felelőssége egyrészt másodlagos, másrészt feltételes. Másodlagos azért, mert csak abban az esetben „éled fel”, ha a termék gyártója (vagy importálója) nem ismert a károsult előtt (C-402/03. sz. ítélet). Feltételes pedig azért, mert amennyiben a károsult felhívására egy hónapon belül azonosítja valamely gazdasági szereplőt, vagy pedig azt a forgalmazót, akitől a terméket beszerezte, úgy mentesül a felelősség alól (Wallacher, 2003).

A modernizációs szellemben született 2024- es termékfelelősségi irányelv 8. cikk (4) bekezdése szerint azon online platformok szolgáltatóira,^{xii} melyek lehetővé teszik fogyasztók számára, hogy távollevők közötti szerződést létesítsenek kereskedőkkel, analógia útján a forgalmazók felelősségére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, feltéve, hogy teljesülnek – a feljebb már ismertetett – DSA 6. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek (Wagner, 2022, p. 214).

A 2024- es termékfelelősségi irányelv felelősségi rendszerét áttekintve megállapítható, hogy az online piacteret üzemeltető platformszolgáltatók termékfelelőssége viszonylag szűk körben fog érvényesülni a jövőben. Ennek az az oka, hogy a közvetítő platformszolgáltatókat az eladókkal helyezte el egy szinten az uniós jogalkotó, nem pedig a gyártókkal vagy az importőrökkel (Wagner, 2024, pp. 204-205). Az Uniós termékfelelősségi rendszer elsődleges felelőse pedig tradicionálisan^{xiii} a gyártó, nem pedig a forgalmazó, ez utóbbi jóval könnyebben mentheti ki magát a termékfelelősség alól. Ezen a szemléleten a 2024-es termékfelelősségi irányelv sem változtatott.

Természetesen amennyiben egy online platform gazdasági szereplőnek (azaz gyártónak, importőrnek, meghatalmazott képviselnek, logisztikai szolgáltatónak, vagy forgalmazónak) minősül, úgy ebben a minőségében felel a termékkárért (2024-es termékfelelősségi irányelv 38. preambulumbekkezdés).

Az átlagfogyasztókat megtévesztő, tévesen magukat eladói minőségben feltüntető B2C adásvételi jogviszonyoknak teret biztosító online piacterek termékfelelősségi szempontból tehát eladóként felelnek (Li – Schütte, 2023, pp. 589-590). Láthatjuk, hogy az új felelősségi rezsím a termékkárért felelős entitások közt a legutolsó lépcsőfokon helyezte el az online piactereket.^{xiv} Azonban míg a DSA – rejtélyes és meglehetősen általános megfogalmazással – csupán a fogyasztókat

csalárd módon megtévesztő online piacterek „fogyasztóvédelmi felelősségének” *safe harbour* alóli kivonását, mint elvi tételt mondja ki, addig a 2024-es termékfelelősségi irányelv elsőként az uniós fogyasztóvédelmi jogban valóban jogszabályi szintre emeli a Wathelet ítélet ratio decidendijét.

Utószó

A tanulmányban kifejtettekből álláspontom szerint megállapítható, hogy az Európai Unió Bíróságának a C-149/15. számú, Sabrina Wathelet kontra Garage Bietheres & Fils SPRL. ügyben hozott ítélete kulcsmozzanata lett a 21. századi uniós fogyasztóvédelmi jognak, illetve az online platformok felelősségre vonásának. Az online piacterek eladói felelősségét az uniós fogyasztói adásvételi jog méltatlanul mellőzi, sőt, implicit módon inkább a Wathelet ítéletben kifejtettek elutasítása olvasható ki a 2019-es fogyasztói adásvételi irányelvből.

Az online platformok megzabolázására megalkotott digitális szolgáltatásokról szóló rendelet azonban megreformálta az e-kereskedelmi irányelv által az online közvetítők számára fenntartott *safe harbour* szabályt. A biztonságos kikötő a továbbiakban bezárja kapuit azon online piacterek szolgáltatói előtt, melyek a terméket oly módon kínálják értékesítésre, hogy az átlagfogyasztó azt hiheti, hogy a megkötésre kerülő adásvételi szerződés eladója maga az online platform, vagy az általa ellenőrzött vállalkozás lesz. Az Európai Unió 2024-es termékfelelősségi irányelve pedig mindenféle felesleges körítés nélkül deklarálja a Wathelet elvet: azaz a fogyasztókat megtévesztő online piac eladóként felel a hibás termék által okozott kárért.

Irodalomjegyzék

Boros Dominik: Szorgos keresők vagy lusta használók?.. avagy az átlagfogyasztó képenek alakulása és fajtái az európai uniós jogban. *Közjavak.hu* Blogbejegyzés, 2023. 10. 07. Elérhető: <https://kozjavak.hu/szorgos-keresok-vagy-lusta-hasznalok-avagy-az-atlagfogyaszto-kepenek-alakulasa-es-fajtai-az-europai>

Christoph Busch and Vanessa Mak (2021) Putting the Digital Services Act into Context: Bridging the Gap between EU Consumer Law and Platform Regulation, *European Legal Studies Institute Osnabrück Research Paper Series*, No. 21-03, 1-14. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3933675>

Timothy J. Dodsworth (2017) Intermediaries as Sellers - A Commentary on Wathélet. *Journal of European Consumer and Market Law*, Volume 6, Issue 1 Issue 5, 213-215.

Frank Máté (2022) A termékfelelősség alkalmazásának dilemmái az Európai Unió jogában. *Európai Jog: Az Európai Jogakadémia Folyóirata*, 2022/1. 21-27.

Frank Máté (2023) A vélelmezett termékhiba, avagy az európai termékfelelősségi reform új irányai. In: Keserű Barna Arnold – Szoboszlai-Kiss Katalin – Németh Richárd (szerk.): SALUS VOCALIS. Csegöldi indulás - Győri érkezés. Ünnepi tanulmányok Fazekas Judit tiszteletére. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft. 139-148. ISBN 978-615-6491-12-1

<https://doi.org/10.59199/salusvocalis.2023.14>

Gitta Veldt (2023) The New Product Liability Proposal – Fit for the Digital Age or in Need of Shaping Up? *Journal of European Consumer and Market Law*, Volume 12, Issue 1 Issue 1, 24-31.

Hajmási Petra (2017) Fogyasztóvédelem – fogyasztó – átlagfogyasztó. Definíció-megfelelőségi analízis, *Opuscula Iuvenum Excellentissima*, 2017/2. 2-36.

Shu Li and Béatrice Schütte (2023) The Proposal for a Revised Product Liability Directive: the Emperor's New Clothes? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Volume 30, Issue 5. 573-596.
<https://doi.org/10.1177/1023263X231216941>

Lábady Tamás (1994) A termékfelelősség intézménye és a magyar termékfelelősségi törvény, *Jogtudományi Közöny*, 1994/3. 118-122.

Marie Jull Sørensen (2023) Is the 'New Deal' for Consumers a Big Deal? Consumer Protection and the New Information Duties for Online Marketplaces, *CEPRI Studies on Private Governance*, Issue 8/2023 (Approximately as appeared in *European Review of Private Law*, Volume 30, Issue 6. 899-1122. december 2022
<https://doi.org/10.54648/erpl2022042>

Menyhárd Attila (2010) A Legfelsőbb Bíróság elvi határozata a termékfelelősségről. *Jogesetek Magyarázata*, 2010/1. 19-24.

Sebastian Kuclar Stiković (2024) The EU's Digital Services Act and Its Impact on Online Platforms. *Stanford-Vienna European Union Law Working Paper*, 2024. No. 85. 1-115.

Gerhard Wagner (2022) Liability Rules for the Digital Age. *Journal of European Tort Law*, Volume 13 Issue 3, 191-243. <https://doi.org/10.1515/jetl-2022-0012>

Gerhard Wagner (2024) Next Generation EU Product Liability – For Digital and Other Products. *Journal of European Tort Law*, Volume 15 Issue 2, 172-224. <https://doi.org/10.1515/jetl-2024-0011>

Wallacher Lajos (2003) A termékfelelősség. *Gazdaság és Jog*, 2003/3. 3-7.

Az Európai Unió jogforrásai

A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló 1999/44 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 171., 1999.7.7., p. 12.)

A 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról szóló 2019/2161 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 328., 2019.12.18., p. 7.)

A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2011/83 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 304., 2011.11.22., p. 64.)

Az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 136., 2019.5.22., p. 28.)

A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 178., 2000.7.17., 1. o)

A digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 277., 2022.10.27., p. 1.)

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló 2005/29 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 149., 2005.6.11., p. 22.)

A hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2024/2853 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 2024/2853, 2024.11.18.)

Az Európai Unió Bíróságának ítéletei

ECLI:EU:C: 2016:840: C-149/15. számú, Sabrina Wathet kontra Garage Bietheres & Fils SPRL. ügyben 2016. november 9. napján hozott ítélet

ECLI:EU:C: 2002:252: C-52/00 számú Bizottság kontra Franciaország ügyben 2002. április 25. napján hozott ítélet

ECLI:EU:C: 2002:254: C-154/00 számú Bizottság kontra Görögország ügyben 2002. április 25. napján hozott ítélet

ECLI:EU:C: 2002:255: C-183/00 számú María Victoria González Sánchez kontra Medicina Asturiana SA. ügyben 2002. április 25. napján hozott ítélet

ECLI:EU:C: 2006:6 C-402/03. számú Skov Æg és Bilka Lavprisvarehus A/S, valamint Bilka Lavprisvarehus A/S kontra Jette Mikkelsen és Michael Due Nielsen ügyben 2006. január 10. napján hozott ítélet

Az Európai Jogi Intézet és a BEUC dokumentumai:

BEUC position paper: Ensuring consumer protection in the platform economy, 2018. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/beuc-x-2018-080_ensuring_consumer_protection_in_the_platform_economy.pdf

Report of the European Law Institute Model Rules on Online Platforms, 2019. https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Model_Rules_on_Online_Platforms.pdf

ELI Feedback on the European Commission's Proposal for a Revised Product Liability Directive, 2022. https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Model_Rules_on_Online_Platforms.pdf

Az EU intézmények dokumentumai

COM (2018) 246 végleges, A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló (85/374/EGK) tanácsi irányelv alkalmazásáról, 2018.5.7.

European Parliamentary Research Service: Reform of the EU liability regime for online intermediaries, Brussels 2020.

Proposal for a Council Directive relating to the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products (COM (76) 372): <https://aei.pitt.edu/4573/1/4573.pdf> (2024. 12. 01.) p. 14.

ⁱⁱ A 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról szóló 2019/2161 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 328., 2019.12.18., p. 7.)

ⁱⁱⁱ A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2011/83 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 304., 2011.11.22., p. 64.)

^{iv} Az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 136., 2019.5.22., p. 28.)

^v A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 178., 2000.7.17., p. 1.)

^{vi} A digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 277., 2022.10.27., p. 1.)

^{vii} Az ELI javaslat konkrétan megjelöli a Wathelet-ítéletet, mint az online platform felelősségének „jogalapját”. De lege ferenda javaslat nélkül, általánosságban, szintén a Wathelet analógiájára alapozva ugyanerre jutott egy másik nagy európai fogyasztói szervezet, a BEUC is (BEUC position paper: Ensuring consumer protection in the platform economy, 2018, p. 11.)

^{viii} A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló 2005/29 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 149., 2005.6.11., p. 22.)

^{ix} A hibás termékekért való felelősségről és a 85/374/EGK tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezéséről szóló 2024/2853 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 2024/2853, 2024.11.18.)

^x Az új termékfelelősségi irányelv 4. cikk 11. pontja szerint a meghatalmazott képviselő az Unióban letelepedett természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a gyártótól írásbeli meghatalmazást kapott, hogy meghatározott feladatokban eljárjon az említett gyártó nevében.

^{xi} Az új termékfelelősségi irányelv 4. cikk 13. pontja szerint az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely kereskedelmi tevékenysége során legalább két szolgáltatást kínál a következők közül: valamely termék raktározása, csomagolása, címkéje és feladása, az érintett termék tulajdonlása nélkül, kivéve a 97/67/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (19 2. cikkének 1. pontjában meghatározottak szerinti postai szolgáltatásokat, az (EU) 2018/644 európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikkének 2. pontjában meghatározottak szerinti csomagkézbesítési szolgáltatásokat, valamint bármely más postai szolgáltatást vagy áru fuvarozási szolgáltatást.

^{xii} Az új termékfelelősségi irányelv 4. cikk 16. pontjában az online platform meghatározásánál a DSA által használt fogalomra utal.

^{xiii} Erről tanúskodik az 1985-ös termékfelelősségi irányelv javaslatához fűzött indoklás: Proposal for a Council Directive relating to the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products (COM (76) 372): <https://aei.pitt.edu/4573/1/4573.pdf> (2024. 12. 01.) p. 14.

^{xiv} Melyért az Európai Jogi Intézet kritikával is illette a közösségi jogalkotót (ELI Feedback on the European Commission's Proposal for a Revised Product Liability Directive, 2022. p. 17).